

Adam Karpiński

Utopijność i realność utopii w judeochrześcijańskim obszarze kulturowym

[résumé]

W spełniającej się współczesnej kulturze ludzkiej utopia została odrzucona. Zastępujący ją liberalny pragmatyzm doprowadził do kryzysu kultury, tj. do uprzedmiotowienia człowieka. Aby przezwyciężyć ten stan rzeczy, trzeba na nowo postawić problem utopii. Trzeba odnaleźć jej treści ontologiczne, wskazać na wynikające z niej treści ducha ludzkiego i podjąć próbę odpowiedzi na pytanie o realność utopii.

Stawiając pytanie o realność utopii, warto zauważyć, iż w dotychczasowej swojej historii człowiek rozwijał się poprzez krytykę i dialektyczne znoszenie kolejnych utopii. Człowiek, będąc w drodze tworzy (nie „stwarza”) i poprawia to, co stworzył, wznosząc się na kolejne stopnie swego Bogoczołwieczeństwa.

We współczesnej krytyce utopijnego myślenia „wylano dziecko wraz z kąpielą”, czyli że miejsce utopii zajęła sentencja: *computo, ergo sum* (trwam, więc jestem), która dla potocznego myślenia oznacza Horacego wskazanie: *carpe diem, quam minimum credula postero* (używaj życia, jak najmniej ufając przyszłości). Nie zwracając uwagi na to, że nie rozwiązano dotąd problemu przejścia od wartości abstrakcyjnych do wartości teoretyczno-przedmiotowych, zdecydowano więc, że miejsce wartości winno zająć ich przeciwieństwo – antywartości. I tym drugim podporządkowano praktykę społeczną.

Dlatego twierdzę, że utopie mogą być realne o tyle, o ile wskazany wyżej problem zostanie rozwiązany. U Platona występują kategorie: „uczestniczenia” rzeczy jednostkowych w Ideach, u Arystotelesa zaś – gatunki i rodzaje. Ale sposób owego uczestniczenia jest ludziom, jak dotąd, nieznanym. Heideggerowska kategoria „bycia” ugrzęzła w swej egzystencjalności, w tu i teraz, a zatem nie rozwiązuje problemu. Przedstawiany referat jest próbą ukazania związku rzeczy jednostkowych z ich abstrakcyjnym ujęciem, czyli wartości jako wartości urzeczywistnianych.